

Щодо розділу 5 «Пізнаємо себе і світ», то в географічному плані в ньому важливі наступні теми: «Як підкорили царство холоду» - знайомство з полюсами (неосяжності, гроз, холоду, дощу, вітрів, сонячної радіації); опис подвигу Рауля Амундсена, який в курсі географії вивчається на початку навчального року. Тема «Як підкорили земні оболонки» може розглядатись як заключна в географічному плані, оскільки вміщена наприкінці курсу «Пізнаємо природу», тоді, коли географічні оболонки в курсі географії 6 класу вже розглянуто.

Висновки з огляду курсу наступні: курс 5 класу містить чітку послідовність тематик, що поглиблюється у 6 класі в курсі географії. Щодо 6 класу, то курс часто дублює суто географічні теми, при чому в часовому вимірі вони не співпадають у вивченні.

Список використаних джерел:

1. Модельна навчальна програма «Пізнаємо природу». 5-6 класи (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (авт. Біда Д.Д., Гільберг Т.Г., Колісник Я.І.). URL: <https://drive.google.com/file/d/1ZyHn0xenL-Samd4G4nsw2cyFr488aHZU/view>
2. Біда Д. Пізнаємо природу: підручник інтегрованого курсу для 5-го класу закладів загальної середньої освіти. К., «Генеза», 2022. 256 с.
3. Біда Д. Пізнаємо природу: підручник інтегрованого курсу для 6-го класу закладів загальної середньої освіти. К., Видавничий дім «Освіта», 2023. 256 с.

БАНИЦЬКЕ РОДОВИЩЕ КВАРЦОВИХ ПІСКОВИКІВ

Панасенко І.С., Горшеніна С.П.

Конотопський ліцей №10 Конотопської міської ради Сумської області,
Конотопська міська Мала академія наук

Мінеральні ресурси відіграють важливу роль у життєдіяльності України, забезпечуючи галузі вторинного сектору економіки сировиною, що сприяє економічному зростанню держави. На сучасному етапі розвитку нашого суспільства виникає ряд проблем та протиріч, пов'язаних з вивченням та освоєнням надр землі. Тенденція до зростання рівня життя у всьому світі веде до збільшення попиту на продукцію, виготовлену з мінеральних ресурсів. Тому, геологічне вивчення надрових ресурсів уже відомих і нових є важливим завданням геологічної науки, що базується на знанні особливостей геологічної будови та мінерального складу родовищ корисних копалин. Тому тема дослідження є актуальною.

Формування осадових порід на Сумщині відбувалося в умовах платформного режиму на фоні чітко виражених висхідних та низхідних

тектонічних рухів. Між північними та південними ділянками Сумської області є відмінності у повноті геологічних розрізів і їх потужності. Розрізи у південній частині області є більш повними й потужними. А для північних районів типовим є випадання із розрізів цілого ряду товщ та горизонтів за різкого скорочення потужностей усіх стратиграфічних підрозділів.

Значне поширення порід осадового чохла платформами, майже повна відсутність у його складі магматичних утворень та глибоке залягання порід фундаменту – все це визначило склад корисних копалин, які поширені на території Сумщини.

У геологічній будові Сумської області беруть участь породи докембрійського, палеозойського, мезозойського та кайнозойського віку. На поверхню виходять породи верхніх горизонтів, що відповідають у віковому відношенні крейді, палеоцену та неогену. Більш давні відклади перекриті потужним осадовим чохлом порід більш молодого віку. В результаті соляного тектогенезу поблизу м. Ромни на поверхню виведені породи верхнього девону, які представлені гіпсами, ангідритами, кам'яною сіллю, глинистими сланцями та діабазами.

Геологічна будова та історія геологічного розвитку території Сумської області визначили розміщення родовищ корисних копалин різних типів.

У геологічній будові Баницького родовища беруть участь породи крейдового, палеогенового, неогенового та четвертинного віку. Нижні товщі, які відповідають крейді і нижньому еоцену, на денну поверхню не виходять і їх присутність доводять з допомогою буріння. Пласти кварцитовидних пісковиків входять до складу бучакської світи (середній еоцен), яка в межах даної території має чітко виражену двошарову будову. Продуктивний горизонт знаходиться у верхній частині нижньої пачки, що утворена дрібно- та середньозернистим піщаником світло-сірого, білого, зеленувато-сірого та жовтувато-сірого кольорів. Характерною особливістю є присутність у піщаній товщі каоліну, який зустрічається у вигляді гнізд, лінз та невеликих крапель.

Родовище приурочено до відслонення бучакської світи палеоцену. Продуктивна площа представлена дрібнозернистими і нерівномірно-середньозернистими кварцовими пісками з лінзовидними тілами пісковика. Потужність тіл пісковика і розмежовуючого їх шарів піску змінюється від 0,1 до 14 м, а в середньому по північно-східній ділянці складає 9,2 м. Основні лінзи мають довжину від 100-150 м до 800-1000 м.

Баницьке родовище кварцових пісковиків знаходиться в Шосткинському районі (до 2020 року – Глухівський район) Сумської області, на 20 км південніше міста Глухів, поблизу сіл Перемога, Будища, Вікторово. Корисною копалиною даного родовища є кварцові піски. Основним корисним

компонентом у скляній кварцевовміщуючій сировині є кремнезем, в якісних сортах пісковика вміст якого по родовищу більше 98% і навіть до 99,9 %, що і визначає унікальність родовища. Використавши геоінформаційні системи, обрахували площу кар'єру, що становить 38,5 га або 385000 м².

На 01.01.2014 р. загальні запаси корисної сировини родовища складають 1925 тис. тонн, в тому числі 230,6 тис. тонн розробляється. На 01.01.2011 р. видобуток становив біля 55 тис. т сировини в рік. Тобто, з роками обсяги видобутку корисних копалин у Баницькому родовищі зростає.

Пісковик північно-східної ділянки є високоякісною сировиною для виробництва кристалічного кремнію. Пісковики за результатами механічного аналізу відносяться до тонкозернистих з великим вмістом глин. Вміст пилу, мулу і інших дрібних фракцій у піску складає від 4,0 до 20,2 %.

У межах кар'єру видобуток пісковиків відбувається відкритим способом за допомогою розмиву гідромонітором.

Список використаних джерел:

1. Зарицкий А.И. Геологические памятники Украины. Справочник-путеводитель. К.: Наукова думка, 1985. 155 с.
2. Атлас Сумської області. К.: Укргеодезкартографія, 1995. 40 с.
3. Корнус А.О., Удовиченко І.В., Леонтьєва Г.Г. та ін. Географія Сумської області: природа, населення, господарство. Суми: ФОП Наталуха А.С., 2010. 184 с.
4. Методичні рекомендації до польової навчальної практики по геології в околицях м. суми та Сумської області / Г.П. Крейденков. Суми: СДПУ, 1988.
5. Сивий М., Паранько І., Іванов Є. Географія мінеральних ресурсів України : монографія / Львів : Простір М, 2013. 684 с.

САКРАЛЬНІ ПАМ'ЯТКИ АРХІТЕКТУРИ ПОЛТАВЩИНИ

Панченко О.В.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
sasha.panchenko.96@gmail.com

Полтавська область є одним із регіонів України, багатих на сакральні пам'ятки. На території області знаходиться понад 300 архітектурних об'єктів релігійного значення, серед яких церкви, собори, каплиці та монастирі. Більшість цих пам'яток належить до українського бароко, класицизму або народної архітектури. Значна частина сакральних споруд збудована у XVIII–XIX століттях, але деякі збереглися ще з XVII століття. Ці пам'ятки не лише важливі для релігійного життя регіону, а й становлять інтерес для дослідників і туристів.